

Een schilderijtje met een gouden penning

Tijdens de kunst- en antiekbeurs TEFAF in Maastricht dit voorjaar, waarover Gerrit Bogaers verslag deed in *De Beeldenaar* 2008-3, bood Kunsthandel Peter de Boer uit Amsterdam een ensemble aan bestaande uit een klein schilderijtje met een dubbelportret en een gouden penning in een schildpad doosje.

Het ronde dubbelportret uit 1689 is van de hand van de Nederlandse schilder, graveur en tekenaar Michiel van Musscher (Rotterdam 27 januari 1645 - Amsterdam 20 juni 1705) en geschilderd op een zilveren plaatje met een diameter van 9 cm. Dit plaatje is gevat in een achthoekige lijst van ebbenhout en schildpad en toont een oudere man en een jongen die samen een gouden penning vasthouden. Het aardige van dit schilderijtje is dat het gelijktijdig te koop werd aangeboden met de penning die er op staat afgebeeld.

De penning heeft op de voorzijde een gegraveerde Latijnse inscriptie die luidt: EX FILIA / CATHARINA / NEPOTI SUAVISSIMO / HENRICO VAN BEEK / POST SECUNDUM QUADRIENNIUM / TERTII NATALITIA / CELEBRANTI IPSO INTERCALARI / DIE / ANNI MDCLXXXVIII / D.D. IN AVITI FAVORIS / MONUMENTUM / IS. POTANUS (vrij vertaald: aandenken uit grootvaderlijke genegenheid voor de meest innemende kleinzoon Henrick van Beek, zoon van zijn dochter Catharina, die na het tweede tijdperk van vier jaren zijn derde geboortedag vierde op de schrikkel-dag van het jaar 1688. Isaac Pontanus). Deze tekst verschaft een hoop informatie over de afgebeelde personen op het schilderij. De oude man is kennelijk Isaac Pontanus en het jongetje (blijkbaar net 8 jaar) zijn kleinzoon Henrick van Beek. Het feit dat hij zijn kleinzoon een dergelijk kost-

baar geschenk kon geven, bewijst dat Pontanus een welgesteld man was.

Isaac Pontanus (Leiden ca. 1625 - Amsterdam 1710) was een remonstrants predikant die zijn opleiding in Amsterdam had gehad en achtereenvolgens beroepen werd in Friedrichstadt, Brielle en uiteindelijk in Amsterdam. Als predikant raakte hij in conflict met Galenus Abrahamsz de Haan en David Spruyt vanwege hun spiritualistische opvattingen. Tegen hen schreef hij in 1660 *Tractaet van de sichtbare Kerke Christi op aerden*, dat hij liet volgen door andere een scherpe aanval op 'de vryheid van spreken in de gemeente' van zijn collegiant Laurentius Klinkhamer. Bij zijn benoeming tot hoogleraar aan het Remonstrants Seminarium in 1666 kreeg Pontanus toestemming een deel van zijn tijd werkzaam te blijven als predikant. Toen bleek dat beide ambten moeilijk waren te combineren koos hij voor de Amsterdamse gemeente. Pontanus

JANJAAP LUIJT

Michiel van Musscher, Isaac Pontanus geeft zijn kleinzoon Hendrik van Beek een gouden penning, 1689

was bekend als kanselredenaar en stond in hoog aanzien bij zijn tijdgenoten. In 1682 hield hij een preek waarin hij opriep tot steun aan de Hugenoten, al waren zij over het algemeen de streng rechtzinnige opvattingen toegedaan.

Het afgebeelde kind is kennelijk Pontanus' kleinzoon Henrick van Beek, geboren op 29 februari 1680 en zoon van een mijnheer Van Beek en Catharina Pontanus. In de doopregisters van de stad Amsterdam is zijn doop niet teruggevonden. Ook andere biografische gegevens heb ik nog niet kunnen achterhalen.

Aanwinst voor het Rijksmuseum

Ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan van de Vereniging Rembrandt had die vereniging _ 50.000 beschikbaar gesteld voor de verwerving van een kunstwerk voor een Nederlandse openbare collectie op de kunstbeurs TEFAF. Dankzij deze steun wist het Rijksmuseum in het eerste weekend van de beurs de set te verwerven. 'Een buitenlandse privéverzamelaar toonde veel belangstel-

ling voor het portretje en de penning, maar dankzij een snelle beslissing van de Vereniging Rembrandt zijn ze voor Nederland behouden', aldus baron Van Dedem, president van TEFAF en erelid van de Vereniging Rembrandt.

De kunstwerkjes zullen de collectie van het Rijksmuseum in Amsterdam verrijken. Over de nieuwe aanwinst zegt Gijs van der Ham, conservator geschiedenis van het Rijksmuseum: 'Wat deze aanwinst bijzonder maakt is het feit, dat het een ensemble betreft. Bovendien geeft het een boeiend beeld van de humanistische houding van de zeventiende-eeuwse samenleving. Dat samengaan van kunst en geschiedenis sluit naadloos aan bij het nieuwe beleid van het Rijksmuseum'.

LITERATUUR

D. NAUTA e.a. *Biografisch lexicon voor de geschiedenis van het Nederlandse protestantisme, deel 3* (Kampen, 1988).

U. THIEME / F. BECKER / H. VOLLMER *Allgemeines Lexikon der Kunstler* (München, 1992).

(advertenties)

Hedendaagse Penningen, klassiek en experimenteel

**GALERIE
GEURS**

Nieuwezijds Voorburgwal 371
1012 RM Amsterdam
(tram 1, 2 en 5)

16 januari t/m 28 februari 2009

Beeldend kunstenaar Kees de Kloet

grote collectie penningen in stock

rongeurs@gmail.com / www.steenlinde.nl / (06) 53621681

